

Kohanimenõukogu e-koosolek
PROTOKOLL NR 81

Tallinn

10. august 2017

Vastavalt kohanimenõukogu põhimääruse § 6 lõikest 5, kujundas kohanimenõukogu oma seisukoha päevakorras oleva teema kohta e-posti vahendusel vahemikus 3.-10. august 2017.

Osalesid: Raivo Aunap, Marja Kallasmaa, Mall Kivisalu, Jaak Maandi, Peeter Päll, Kadri Teller-Sepp, Ilmar Tomusk, Hendrick Rang, Väino Tõemets
Juhatas: Väino Tõemets
Protokollis: Kadri Teller-Sepp

Päevakord:

1. Arvamuse andmine Viljandi tänavanime(de) muutmise kohta.
2. Külanimede ennistamine.
3. Johannsoni talunime teema (erandite lubatavus).
4. Info haldusreformi käigus muutuvate külanimede kohta.
 4. 1 Kohanime muu teisendamise mõiste kohanimeseaduses ja näited
5. Info Sauna tänavanime kohtuasja kohta.

1. Arvamuse andmine Viljandi tänavanime(de) muutmise kohta (Side tänav Itaalia tänavaks)

Viljandi LV algatab elanike ettepanekul Side tänava nime muutmise ajaloolise eestipärase kohanime taastamine KNS § 7 lg 2 p 2 kohaselt. Soovitakse taastada Itaalia tänava nimi. Vastust soovitakse järgmistele küsimusele: kas maade nimed tuleb lugeda eestipärastrukts, kas nimi on piisavalt ajalooline ning milline oleks nõuanne sarja osas: tegu on ajaloolise maanimede sarjaga, kuid ka praegu on tegu omamoodi sarjaga. Milline oleks põhimõtteline seisukoht, kas muutmisel tuleks vaadata sarja tervikuna. Tegu ei ole väljakujunenud linnaruumiga, vaid pigem tööstusalaga. Nime muutmiseks ei ole vaja anda nõusolekut. Arvamust palun soovitusena Viljandi linnale ja juhiseks meile järgenvate sarnaste juhtumite puhul.

Viljandi LV esitatud küsimuse tekst:

Viljandi linnavalitsusele on tulnud taotlus mõne Viljandi tänavate nimede muutmiseks. Soovitakse taastada endised tänavanimed. Kantrekülas ja Männimäe linnaosas oli hulk tänavaid riikide nimedega:

- Itaalia tänav, praegu Side tänav;
- Prantsuse tänav, praegu Tehnika tänav;
- Belgia tänav, praegu Terasse tänav;
- Serbia tänav, praegu Vase tänav;
- Jaapani tänav, praegu Malmi tänav;
- Inglise tänav, praegu Vabriku tänav;
- Ungari tänav, praegu Lennuki tänav (väljaehitatud osaliselt);
- Soome tänav, tänav puudub;
- Rootsi tänav, praegu Tina tänav (osaliselt väljaehitatud);
- Poola tänav, praegu natuke eemal Metalli tänav;
- Liivi tänav, tänav puudub.

Viljandi Muuseumi andmetel eksisteerisid nimetatud tänavanimed juba 1918 aastal, ümbernimetamised toimusid pärast II maailmasõda. Täpsed andmed puuduvad.

Küsime Kohanimenõukogu seisukohta tänavanimede muutmise otstarbekusest ja seaduslikkusest. Kas antud nimemuutusi saab teha kohanimeseaduse §7 lõike 2 punkti 3 järgselt või peab lähtuma § 7 lõikest 3?

Peeter Päll: Toetan ajalooliste nimede ennistamist, soovitatavalt komplektina. Itaalia nimi on eestikeelne, võõrsõna struktuuriga, ent määruse järgi on sellised nimed aja- ja kultuuriloolistel põhjustel lubatavad.

Marja Kallasmaa: teemad on võrdsed, kui ümber nimetada, siis teema teema vastu soovitatavalt. Keeleliselt ei ole üks teema eelistatavam kui teine.

Ilmar Tomusk: Olen Peetri arvamusega nõus (*sh teiste päevakorrapunktide suhtes – K. T-S*). Veetsin sel suvel mitmeid nädalaid Viljandis ning tänavanimede osas hakkas silma väike anomaalia. A. Maramaa tänav ristub Köhleri tänavaga, sealt paarsada meetrit edasi on Uku tänav, mis ristub J. Köleri tänavaga (pildid esitatud manuses). Ilmselt on ühel sildil viga, kuid Peeter ilmselt oskab öelda, kumb on õige.

Mall Kivisalu: Olen Peetri seisukohtadega (*sh teiste päevakorrapunktide suhtes – K. T-S*) üldiselt nõus. Viljandi tänava nimede osas on lisamärkus, et kui tänavat ei ole, siis nime taastamine ei ole mõistlik. Seaduse sätetest sobib §7 lg 2 p 2 – riikide nimed on võõrsõna struktuuriga ja nad on eesti keeles sellistena kasutusel. Vale ei ole ka § 7 lg 3 rakendamine.

Veel Viljandi kohta. ADS-i tugiisik suhtles Viljandi linna juhtivarhitektiga. Ta on sellest probleemist juba pikemalt teadlik, aga tundus, et see Viljandi linnaametnikke väga ei häiri. Soovitasime tänavasildid korda teha. Saatsime kirja ka maakorraldajale ja suhtleme temaga sellel teemal edasi siis kui ta puhkuselt naaseb. Tegelikult on viga mõlemal sildil. Õigusaktiga on sisse kantud J.Köleri tänav, mitte puistee.

Jaak Maandi: taotlusega nõus.

Hendrick Rang: Minu arvates on õigeaks aluseks KNS § 7 lg 2 p 2 ehk soovitakse taastada ajalooline eestipärane kohanimi (kirjas oli vististi kogemata sattunud § 7 lg 2 p 3). Vaidlust ei ole selle üle, et need tänavanimed olid enne II MS olemas – seega on tegu ajalooliste nimedega. Kuigi eestipärasust pole KNS-is ega selle seletuskirjas pikemalt selgitatud, siis on tegu eestipäraselt kirjutatud võõrriikide nimedega, mis peaks sobima.

OTSUSTATI: toetada ajalooliste nimede ennistamist kui linn peab seda soovitavaks, soovitatavalt komplektina (sarjanimed). Üks teema (sari) iseenesest ei ole teise ees eelistatud. Nime on mõttekas taastada vaid juhul, kui tänav ise on olemas. Itaalia nimi on eestikeelne, võõrsõna struktuuriga, ent sellised nimed on aja- ja kultuuriloolistel põhjustel lubatavad. Kohalduvaks saab lugeda kohanimeseaduse § 7 lg 2 p 2.

2. Külanimedede ennistamine (Põlva valla Kiisa küla, Kadrina valla Jürimõisa küla)

1) Põlva vald soovib elanike ettepaneku alusel Taevaskoja külast eraldada Kiisa küla (seletuskiri ja kaart lisatud).

Kiisa järve ümber on tekkinud ühte hoidev kogukond, kes soovib taastada Kiisa järve ümbruses enne 1939. aastat eksisteerinud Kiisa küla. Kiisa küla oli enne Holvandi külaga ühendamist territoriaalselt selle piirkonna suurim küla. Aktiviseerunud küla kogukond vajab tegutsemise motiveerimiseks tugevamat identiteedi kinnistumist, mida pakubki konkreetne Kiisa kohanime ennistamine. Taastatava Kiisa küla territoorium jääb põhiliselt Kiisa järve ümbruskonda ning piirneb põhiliselt Holvandi-Partsi tee, Miiaste-Kanassaare tee, Tartu-Petseri raudtee ja Lutsu jõega.

Vanaküla raamatukogu (endine kool) piirkond jääb peale Kiisa küla taastamist Vanaküla piiridesse ning sellega taastatakse endine olukord enne Holvandi küla piiride laiendamist. Hetkel asub ajalooline Vanaküla raamatukogu piirkond Holvandi külas, kus on tänaseni tugevalt säilinud Vanaküla identiteet.

2) Kadrina vald soovib elanike ettepaneku alusel taastada Jürimõisa küla (toimik ja kaart lisatud). Jürimõisa küla moodustati Jürimõisa karjamõisa maadest. Praegune Ama küla koosneb viiest ajaloolisest külast, mis kõik liideti 70.-ndatel. Nimi on säilinud bussipeatuse nimena. Küla poolitab Kadrina-Viitna tee; idast piirneb Loobu jõega. Kohalikud elanikud peavad oma piirkonda eristuvaks, samas praegust Ama küla liiga suureks.

Peeter Päll: Toetan Kiisa ja Jürimõisa küla ennistamist. Jürimõisa on nimi, mida ametlikes külade nimestikes varem pole olnud, ka Vatku mõisa alla kuulunud Jürimõisa karjamõisa kohta näiteks Rahvusrhiivis mõisate andmebaasis andmed puuduvad. Taotlus tugineb Eduard Leppiku kogutud andmetele, kes on kirjeldanud karjamõisa asukohtagi. Igatahes tundub taotlus siiski põhjendatud, vahest vajame veidi uurimistööd.

Marja Kallasmaa: võiks ennistada.

Jaak Maandi: nõus.

Raivo Aunap: Jürimõisa kohta ei leidnud samuti toetavaid materjale. Kaartidel ei ole. Paistab, et ainuke allikas on kohanimekartoteek, millele aga ei saa juba tükk aega ligi. Tea, kas server on maas või kuhugi ümber tõstetud.

Peeter Päll: Püüdsin vaadata vanu kaarte, aga leidsin ainult ühe (<http://www.ra.ee/kaardid/index.php/et/map/viewImage?id=16890>), seal jääb Jürimõisa koht Punasest kõrtsist loodesse, aga koht näib tühi olevat. Ilmselt tuleb siis öelda, et tegu on pärimusteadetel põhineva karjamõisaga. Nimes ma iseenesest ei kahtle, on ju ka sellenimeline bussipeatus.

OTSUSTATI: toetada Põlva valla ajaloolise Kiisa küla ennistamist ning Jürimõisa küla moodustamist ajaloolise kohanime baasil.

3. Johannsoni talunime teema (erandite lubatavus)

Saaremaa Torgu vallavalitsus on esitanud taotluse Johannsoni talunime säilitamiseks (lisatud materjalid, sh Peetri arvamus). Maaomanik ei soovi talunime muutmist, kuna tegu on olemasoleva perekonnanimega Eestis ja talu vana nimega. Johannsoni nime probleem on kaashäälikureegli rikkumine (nn + s), kuid Peeter on pidanud võimalikuks, et

kohanimenõukogu vaagib selliste nimede põhjendatust. Milline on liikmete arvamus? Arvamust palun konkreetse asja lahendamiseks ning ilmselt oleks see tähiseks järgnevale sarnastele juhtumitele.

Peeter Päll: Johannsoni talunime puhul võib ehk arutada seisukohta, et perekonnanimedel põhinevad talunimed on aja- ja kultuuriloolistel põhjustel võimalik säilitada ka juhul, kui nad ei vasta eesti õigekirjareeglitele. Aja- ja kultuurilooliseks võiks lugeda need nimed, mis esinevad hiljemalt 1930. aastate katastrinimistutes. Mis õigusaktide punktidele tugineda saab, peab veel mõtlema.

Marja Kallasmaa: Johannsoni talunimi ei tekita minus probleeme. Tänapäeva perekonnanimede ja ka kohanimede nn normeermisele olen vastu. Olen üldse nimede muutmise vastu, kui põhjuseks tuuakse, et nad ajahetke ortograafiareeglitele vastu räägivad.

Jaak Maandi: nõustun Johannsoni nimekujuga.

Mall Kivisalu: Kuna oleme juba 10 aastat tegelenud koha-aadresside valdkonnas nimede õigekirja normidele vastavaks viimisega ja tänaseks oleme saavutanud juba üsna korrastatud seis (jäänud on veel väike hulk korrastamata katastriüksuse nimesid), siis ei ole mõistlik põhireeglit muuta. Kohanimi peab üldjuhul vastama reeglipärasele keelekasutusele. Erandite hulk võiks olla võimalikult väike. Eelkõige on vaja lähtuda katastriüksuse nime puhul selle põhifunktsioonist – ta peab tagama objekti **leitavuse**. Kuna antud juhul tuleb häälduses nime tavapärasest erinev kirja pilt välja, siis olen erandiga nõus, et *Johannsoni* nimi võib sellele kohale jääda (KNS §9 lg3). Kuid reegel, et perenimede korral võiks lausaliselt keelereeglitest loobuda, tundub kohanime funktsionaalse toimimise seisukohast ebamõistlik. Väga paljud talunimed määratigi algselt kas eesnime või perenime alusel ja kirjutati üleskirjutuse aegsete reeglite kohaselt. Tekib küsimus, et kas uue reegli lisamise korral tuleks tänaseks keeleliselt korrastatud nimed tagasi varasemasse kirjaviisi muuta?

Marja Kallasmaa: eest keele õigekirja reegleid muudetakse iga natukese aja järel, kas peavad nimed sellega kaasas käima?

Mall Kivisalu: 10 aasta jooksul me oleme saanud EKI-st juhiseid ja hulgaliselt reeglite täpsustusi. Senise praktika alusel oleme saanud hakkama nii, et varem tehtut pole tulnud märkimisväärselt ümber teha. Enamus reeglitest ja erandjuhtudest on saanud kirja Aadressiandmete käsiraamatusse. Loodan, et hea koostöö jätkub.

Raivo Aunap: Johannsoni osas valdavad mind samad kõhklused, mis Mallul. Väide, et tegu on vana talunimega, on siiski väga vaieldav. Nimi pole isegi mitte Jämajas pandud ja ma ei tõttaks siin erandit tegema.

Marja Kallasmaa: meil on ka Johann Voldemar Jannsen, postipapa ja Koidula isa, olen lugenud hiljuti ka adjektiiv johann-voldemar-jannsenlik (Toomas Liivi tekstis). Mis on lubatud Jupiterile, pole lubatud härjale?

Peeter Päll: Õigekirja aluspõhimõtted ei ole muutunud viimase saja aasta jooksul ja kaashäälikuühendi reegel on püsinud samana väga pikalt.

Täpsustatud on küll kohanimede kokku- ja lahkukirjutamise reegleid, sest senised reeglid ei olnud ühesed (ka praegused pole puudusteta).

Kohanimede puhul on 1920. aastatest püütud järgida juhust, et nimi tuleks kirjutada nii, nagu seda hääldatakse; selles mõttes erineb see nt perekonnanimedest, kus sellist tava ei ole.

Marja Kallasmaa: See oli näide kaashäälikuühendi reegli kohta. Nimesid ei ole mõttekas muutma hakata, nimed Johannson ja Jannsen on mõlemad isikunimi + liide. Arvan et 1) viimase 50 aasta jooksul on toimunud lähenemises oluline muutus, kui 50 aastat tagasi (räägin sellest, mida ise mäletan) ja varem püüti õigekirjareegleid toetada keeleajaloole, siis alates Mati Hindi põlvkonnast on sellest loobutud. Ma ei ütle, et üks lähenemine on parem kui teine, aga see muutus on oluline;

2) nimed üldse ja perekonnanimed seal hulgas on vanemad kui eesti keele õigekirja reeglid; varem polnud nimekirjutusel seda tähendust, mis nüüdsel ajal, aga heast peast senist traditsiooni muuta pole minu meelest mõtet ei koha- ega isikunimedes (vastavalt parajasti kehtivale õigekirja reeglile). Isikunimede puhul on veel see, et tänase arusaama kohaselt Johanson, Johannson, Jannsen ja Jansen oleksid kõik iseseisvad eri nimed. Vrd. tänapäeva perekonnanimesid Udekül, Udeküll, Uudeküll, kõik pärit Uudeküla mõisast priinimest Udeküll.

OTSUSTATI: *Seoses erandite taotlemise rohkenemisega koha-aadresside korrastamise tegevuse käimasolevas faasis arutatakse teemat edaspidisel koosolekul lähemalt.*

4. Info haldusreformi käigus muutuvate külanimede kohta

- Vastavalt kohanimenõukogu otsusele valmistasid Peeter, Marja ja Evar valdadele kevadel ette rea nimesoovitusi:
- <https://docs.google.com/spreadsheets/d/1xTHcXHzGjxn3HmphoD0Nhk1Zkfa-OZnvEPzS-keLTRI/edit?usp=sharing>. Valdade suhtumine on olnud erinev, näiteks Saaremaalt on tulnud signaale, et nad ei suuda leida sidet vanade mõisavaldade nimedega.
- Hetkel on meile juba esitatud osa Saaremaa samanimeliste külanimede taotlustest. Osa neist on esitatud puudustega ehk olemasoleva nime muutmise juures ei ole uut nime põhjendatud ning rahva arvamuse küsimise toimumine on ebaselge. Nende kohta küsime täiendavaid selgitusi.
- Mõned valdadest, kes on haldusreformi ostuste tegemiseks kohtusse pöördunud, ei sooviks praegu külanimede muutmise ettevalmistusega tegeleda. Nende puhul ei ole välistatud kohanimeseaduse § 21 p 1 kasutamine, mille kohaselt kohanimenõukogu kinnitab otsusega ametlikud kohanimed nimeobjektidele, millele kohanimemääraja ei ole kohanime määranud ja millele ametliku kohanime andmine on vajalik või seda taotleb huvitatud isik. Arvestades kohaliku omavalitsuse autonoomiat ning ETHS-i sätteid peaks seda sätet külanimede puhul rakendama siiski äärmisel juhul. Hetkel on tegu siiski veel hüpoteetilise võimalusega. Mis juhtub, kui vallad ei jõua külanimede muutmist piisavalt kiiresti ette valmistada: mitteametliku konsultatsiooni käigus arvasid nii Statistikaameti kui Maa-ameti (Mall) inimesed, et ka ajutine nimede kattumine (nt paar kuud, kuni uue volikogu tööle hakkamiseni) tekitaks juriidilise ja tehnilise (registrid) segaduse.
- Kohanimenõukogu tähelepanu vajab kohanimeseaduse sätte tõlgendamine: mida tähendab lubatav kohanime „muu teisendamine“ (KNS § 13 lg 7): Olemasoleva kohanime muutmisel tuleb uue kohanime määramisel samanimelisuse vältimiseks **eelistada senise kohanime täiendamist või muud teisendamist**, et määratav kohanime oleks selgelt eristuv. Saaremaa vallad on nimesid teisendanud.

Teadaolevad külanimeettepanekud saadetakse eraldi kirja(de)ga eelkonsultatsioonideks. Kohanimenõukogu soovib ilmselt täisarvamust avaldada pärast seda, kui on tutvunud kõigi taotlustega.

Mall Kivisalu: Külanimede kohta ei ole veel kogu infot laekunud, eks neid tuleb hiljem täiendavalt vaadata.

Jaak Maandi: Pean tunnistama, et ajalooliste kohanimede muutmine bürokraatlikel kaalutlustel on minule arusaamatu. Tagantjärele tarkusena võiks lisada, et haldusreformi kavandamise käigus oleks võinud otsida sobivamaid lahendusi.

Raivo Aunap: Kordan üle, et ei pea põhimõtteliselt õigeks külanimede muutmist.

Mall Kivisalu: Külade samanimelisuse keelu korral on tegu selge elulise vajadusega. Koht peab olema üheselt leitav ja tuvastatav paljudes eluvaldkondades ja seega on see teema

bürokraatiast kaugel. Mõned lahendused mida on välja käidud (nt lisada kohanimele postiindeks vm kood) on oluliselt kohmakad ja bürokraatlikumad ning Eesti kultuuriruumis võõrad.

Hea lahendus oleks olnud ehk tõesti osavalla või minigi muu vaheüksuse tekitamine praeguste valdade asemele. Jääb loota, et ehk jõutakse selleni millalgi hiljem kui reformiained on pisut vaibunud.

Otsustati: Info teadmiseks võtta. Teema tuleb arutamisele järgmisel koosolekul.

4.1 Kohanime muu teisendamise mõiste ja näited

Mida tähendab lubatav kohanime „muu teisendamine“ (KNS § 13 lg 7): Olemasoleva kohanime muutmisel tuleb uue kohanime määramisel samanimelisuse vältimiseks **eelistada senise kohanime täiendamist või muud teisendamist**, et määratav kohanimi oleks selgelt eristuv.

Vt Saaremaa Liivaranna (Mustjala Liiva küla), Laevaranna (Valjala Rannaküla), Kirderanna (Orissaare Rannaküla) küla.

Otsustati: Info võeti teadmiseks, sisulist arutelu ei toimunud.

5. Info Sauna tänavanime kohtuasja kohta.

Ringkonnakohus arutab Sauna tänava nimeküsimumust 9. oktoobri istungil. Kohtuasjaga seoses on kolmas osapool ehk kaastatud vallakodanikud on esitanud riigihalduse ministrile veelkordse taotluse ministri nõusoleku (KNS § 7 lg 3 mõistes) tagasivõtmiseks. Ministri nõusoleku tagasivõtmiseks alused puuduvad, kuna uusi asjaolusid ei ole leida.

Otsustati: Info teadmiseks võtta.